

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 9:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan ministeren oplyse om den danske forhandlingslinje i forhandlingerne om Den Multilaterale Aftale om Investeringer (MAI) samt om regeringens vurdering af aftalens betydning for eksisterende og fremtidig danske lovgivning?«

Af Keld Albrechtsen (EL) og Søren Kolstrup (EL).

(Forespørgslen anmeldt 31/3 98. Fremme af forespørgslen vedtaget 3/4 98).

Formanden:

Jeg skal give ordet til ordføreren for forespørgslerne, hr. Keld Albrechtsen, men der må være mere ro, inden vi kan begynde forhandlingerne.

Begrundelse

Keld Albrechtsen (EL):

Vi har rejst denne forespørgselsdebat, fordi vi synes, det er utrolig vigtigt, og fordi vi håber, at den kan blive indledningen til en stor og meget væsentlig offentlig debat, inden Danmark eventuelt tiltræder en sådan international investeringsaftale.

Efter vores opfattelse er denne sag kommet alt for langt, før de afgørende oplysninger er blevet fremlagt for Folketinget og offentligheden. Og vi mener, at aftalens konsekvenser og rækkevidde i virkeligheden er så enorm, at det er en hastesag at få debatten i gang.

Hvis en sådan aftale indgås, kan man jo sige, at der bliver tale om en slags kapitalismens internationale grundlov. Der er her lagt op til en aftale, som vil give de multinationale selskaber en række magtredskaber, som de vil kunne bruge over for nationalstaterne til at fremme deres interesser for at sikre, at de kan foretage deres investeringer på tværs af, hvad nationalstaterne ønsker at gennemføre af national beskyttelseslovgivning på f.eks. miljøområdet, men også på helt andre områder som f.eks. kulturen. Derfor kan man på ingen måde undervurdere betydningen af denne her aftale.

Det har jo blandt andet fra arbejderbevægelsens og miljøbevægelsernes side i årevis været ønsket, at man skulle kunne nå frem til internationale aftaler, der førte til en øget kontrol med de multinationale selskaber. Men her står vi altså over for en ny aftale, som tværtimod vil give

de multinationale selskaber yderligere muligheder for at boltre sig uden mulighed for, at nationalstater eller andre internationale organisationer får mulighed for at gribe ind over for deres skalten og valten.

Derfor synes vi, at debatten er væsentlig, og derfor håber jeg, at ministeren nu vil give en redegørelse for de problemer, der ligger i denne aftale, og hvad den danske regering agter at stille op med disse problemer.

Jeg håber naturligvis på, at det ved afslutningen af debatten vil være muligt at sikre en vedtagelse, der gør, at vi fuldt ud kan sikre os vores miljøstandarder, vores standarder på arbejdsmarkedet, kan sikre os retten til vores egen kulturpolitik og i det hele taget kan sikre os, at denne aftale ikke bliver et redskab for de multinationale selskaber på demokratiets bekostning.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Til indledning vil jeg gerne sige, at regeringen er meget tilfreds med, at denne forespørgsel er stillet. Det giver en god mulighed for Folketinget til at drøfte et væsentligt spørgsmål og eventuelt også vedtage synspunkter på dette væsentlige spørgsmål. Det kan være med til at give et godt grundlag for regeringens videre forhandlinger internationalt, og det kan være med til at udrydde myter og misforståelser om denne sag. Dem var der allerede en del af i hr. Keld Albrechtsens motivering for forespørgslen, og jeg synes, at forespørgslen er nyttig for at kunne udrydde så mange myter og misforståelser som muligt.

I 1995 blev 29 OECD-lande enige om at påbegynde forhandlinger om at indgå en multilateral aftale om investeringer, MAI-aftalen. Det var oprindeligt tanken at færdiggøre forhandlingerne ved OECD-ministermødet i maj 1997, men ved den lejlighed nåede man ikke til enighed, og forhandlingsmandatet blev videreført til OECD-ministermødet i 1998. Det har siden vist sig, at der fortsat er så mange udestående spørgsmål, at OECD-udenrigsministrene på det kommende møde den 27-28. april 1998 må tage stilling til, på hvilke vilkår forhandlingerne eventuelt skal fortsætte. Debatten i dag drejer sig altså om nogle forhandlinger, som er i gang om en aftale og ikke om en umiddelbart forestående indgåelse af en aftale.

Udgangspunktet for indgåelse af MAI-aftalen er den internationale udvikling. Det er globaliseringen og det stadig stigende økonomiske og handelsmæssige samkvem mellem verdensdelene. Omfanget af direkte udenlandske investeringer er steget stærkt i de seneste år. En af årsagerne hertil er den øgede handel, som blev resultatet af Uruguayrundens nedsættelse af toldsatser på en række områder. Samtidig har kapitalliberaliseringen i store dele af verden sammen med computerteknologien gjort det let og hurtigt at foretage investeringer i udlandet.

De voksende udenlandske investeringer og den stigende verdenshandel er noget, man skal hilse velkommen. Det har medført øget økonomisk vækst, skabelse af flere arbejdspladser og bedre levevilkår for mange landes befolkninger. Regeringen støtter derfor internationale bestræbelser på at øge udenlandske investeringer – i øvrigt både i ilande og i ulande. Direkte udenlandske investeringer kan i mange tilfælde skabe øget økonomisk aktivitet og overførsel af ny teknologi, hvilket kan betyde, at der kommer mere gang i samfundsøkonomien. Samtidig har regeringens linje hele tiden været, at de enkelte lande skal bevare deres fulde handlefrihed, når det drejer sig om normal national regelfastsættelse.

For at de udenlandske investeringer fortsat skal kunne stige, har virksomhederne brug for, at der er knyttet et sæt af gennemsigtige regler til den internationale investeringsvirksomhed, og det skal være regler, der beskytter investorerne imod vilkårlighed fra værtslandets side. Samtidig har landene på deres side brug for, at det ikke skal være muligt at lokke investeringer til gennem nedsættelse af beskyttelsesniveauer på forskellige områder. Det er jo noget meget væsentligt for landene, at de ikke udsættes for en sådan helt urimelig konkurrence om, hvem der kan tilbyde de billigste normer på forskellige områder.

Regeringen synes, at det er en god ide at nedfælde sådanne principper i en international aftale som MAI-aftalen, der samtidig indeholder regler for bilæggelse af uenigheder mellem de kontraherende parter eller mellem en investor og en kontraherende part. En MAI-aftale vil med andre ord sikre, at internationale investeringer vil blive foretaget efter internationale regler, og at de ikke blot er udsat for kræfternes frie spil. Der er tale om en regulering, som regeringen ser på med sympati.

For en lille og åben og meget handelsafhængig økonomi som den danske har internationale investeringsregler en særlig betydning, og det er også derfor, at Danmark igennem en årrække i efterkrigsperioden selv har forhandlet og indgået bilaterale investeringsaftaler, hvis indhold i vid udstrækning svarer til MAI-aftalens bestemmelser. Og det er også derfor, at regeringen støtter sigtet med MAI-forhandlingerne i overensstemmelse med ønsket om øget international frihandel samt inddragelse af miljø-, arbejdstagerrettigheds- og sundhedshensyn, som der jo også er bred tilslutning til her i Folketinget at inddrage.

Regeringen håber, at forhandlingerne i OECD kan være til nytte for de videre drøftelser om handel og investeringer, der blev iværksat under WTO-konferencen i Singapore i december 1996. Disse forhandlinger er indtil videre ikke kommet længere end til det helt analytiske stade.

Med hensyn til indholdet af en eventuel kommende aftale er udgangspunktet for den tekst, der foreligger, allerede indgåede forpligtelser og retningslinjer. Det drejer sig bl.a. om OECD's kapitalliberaliseringskode, OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, den europæiske energichartertraktats regler om investeringsbeskyttelse og de mange bilaterale aftaler, der er indgået mellem de enkelte OECD-lande og en række ikke-OECD lande.

Grundelementet i aftalen, som den ligger, er princippet om ikkediskrimination. Og hvad ligger der så i det begreb? Ja, på den ene side sikrer princippet anvendelse for det første, at udenlandske investeringer ikke kan behandles dårligere end nationale investeringer. Men det indebærer også for det andet, at der ikke må ske forskelsbehandling mellem udenlandske investorer, og dermed beskytter man de internationale investorer imod, at der ikke nationalt indføres restriktioner, der alene rammer udenlandske investeringer. På den anden side ligger der det i det, at udenlandske investeringer heller ikke må behandles bedre end nationale investeringer.

Der skal altså etableres en form for konkurrenceregler mellem landene, der forhindrer, at de kan tiltrække investeringer ved at lokke f.eks. med fritagelse for miljøafgifter, ringere arbejdsvilkår eller lempelser i andre nationale beskyttelsesforanstaltninger. Og jeg synes, at det element at blokere for at landene kan tiltrække udenlandske investeringer på, kan vi

sige, billigere vilkår, og dermed skaber en urimelig konkurrence, egentlig også måtte interessere hr. Keld Albrechtsen.

Jeg vil gerne understrege, at det er regeringens holdning, at MAI-aftalen ikke skal være til hinder for, at der fortsat kan foretages national regulering på miljø-, sundheds- og arbejdstagerrettighedsområdet, så det nationale beskyttelsesniveau kan fastholdes. Som det fremgår af regeringsgrundlaget, vil regeringen lægge stigende vægt på disse emner i fremtiden.

Danmark var blandt de første lande, der bragte spørgsmålet om stærkere bestemmelser vedrørende miljø- og arbejdstagerrettigheder ind i forhandlingerne om MAI-aftalen. Det indebærer, at vi fra dansk side ønsker, at de fundamentale arbejdstagerrettigheder overholdes. Og i dag står vi ikke alene med disse krav. Senest har et forslag fra MAI-forhandlingernes formand vedrørende miljø- og arbejdstagerrettigheder mødt betydelig opbakning fra et stort antal lande, herunder alle EU-landene.

De væsentligste elementer i forslaget, som er sendt til Folketingets Europaudvalg, og som OECD lægger ud på internettet, er følgende: For det første skal det i aftalen slås fast, at det fortsat skal være muligt for landene at foretage national regulering vedrørende miljø- og arbejdstagerrettigheder, så længe der ikke er tale om forskelsbehandling. For det andet skal det fremgå, at der ved normal regelfastsættelse – f.eks. på miljøområdet – ikke vil være tale om, at sådanne normale regler skal opfattes som ekspropriation, der medfører erstatning.

Disse to bestemmelser slår altså helt fast, at landene bevarer deres fulde handlefrihed på miljø- og arbejdstagerområdet, når der blot ikke er tale om vilkårlig forskelsbehandling. Fra dansk side ønsker vi at indskrive det i MAI-aftalen efter samme model som i GATT-aftalen.

For det tredje indeholder forslaget fra MAI-forhandlingernes formand, at landene ikke må sænke deres standarder på disse områder for at tiltrække udenlandske investeringer. For det fjerde bør der ifølge forslaget indføres henvisninger til København-erklæringen, RiodeklARATIONEN om handel og udvikling og »Agenda 21«, og i den forbindelse bør der særligt henvises til princippet om, at forurenere betaler, til forsigtighedsprincippet og til at aftalen bør gennemføres i overensstemmelse med princippet om bæredygtig udvikling.

Som nævnt bakker flere og flere lande op bag disse synspunkter. Regeringen vil fortsætte

bestræbelserne for at få disse forslag ind i aftalen. Vi anser det for en meget væsentlig fordel at få disse forslag med ind i aftalen.

Jeg skal herefter vende mig til spørgsmålet om udviklingslandenes forhold til MAI-aftalen. Regeringens udgangspunkt er, at direkte udenlandske investeringer i udviklingslandene er en forudsætning for at skaffe den kapital og den ny teknologi, der kan bringe disse lande ud af fattigdommen. Derfor er øgede udenlandske investeringer sammen med fuld markedsadgang for udviklingslandenes produkter de væsentlige handelspolitiske midler, der efter regeringens opfattelse bør supplere udviklingsbistanden. I tilsvarende bestræbelser for at imødekomme de mindst udviklede udviklingslandenes markedsadgang fører vi jo også an andre steder, især i WTO.

Udviklingslandene deltager ikke i forhandlingerne mellem OECD-landene, men der har under forhandlingerne været ført konsultationer med en lang række lande, navnlig i Sydamerika og Asien, og det er afgørende, at MAI-aftalen er åben over for tredjelande. Den vil være et tilbud, men der er ikke tale om en tvang. Det er tanken, at der i forbindelse med nye landes tiltrædelse af aftalen skal føres specifikke forhandlinger med hvert enkelt land med henblik på at drøfte vilkårene for deres tiltrædelse af aftalen. Herigennem vil der være mulighed for at vedtage specielle klausuler eller undtagelser for de lande, der har behov for det, og tage specielt højde for de særlige forhold, der gør sig gældende for udviklingslandene.

Danmark bør også i fremtiden i særlig grad være opmærksom på konsekvenserne for ulandene af en aftale. Mulighederne for at træffe nogle særlige foranstaltninger for ulandene falder godt i tråd med de vilkår, der gælder for OECD-landene, der under forhandlingerne alle sammen har tilkendegivet, hvilke nationale undtagelser de ønsker sig for deres vedkommende.

For Danmarks vedkommende har vi hidtil anmeldt undtagelser vedrørende udlændinges køb af sommerhuse, udenlandske køb af fiskerbåde, udenlandsk adgang til at drive lufttransport og vedrørende drift af rederivirksomhed. De undtagelser, der er baseret på den foreløbige tekst, svarer til de forbehold, der allerede er anmeldt i forbindelse med Danmarks tiltrædelse af OECD's kapitalliberaliseringskode. Som følge af de nævnte undtagelser vil Danmarks tiltrædelse af MAI-aftalen, som den foreligger

på nuværende tidspunkt, ikke kræve lovændringer. Under den resterende del af forhandlingerne vil det dog være muligt at anmelde flere forbehold fra dansk side. Dette spørgsmål er fortsat under overvejelse.

Til slut et par bemærkninger om den kritik, der har været rejst om forhandlingernes form.

Fra OECD's side har der under forhandlingerne været afholdt konsultationer eller høringer med NGO'er. Disse aktiviteter er fulgt op i de enkelte lande. I Danmark har der under hele forhandlingsprocessen været holdt kontakt til berørte danske myndigheder og interesseorganisationer. Herudover har MAI-aftalen været bragt op som led i det løbende samarbejde, der finder sted mellem danske NGO'er og Udenrigsministeriet vedrørende handelspolitiske spørgsmål. Vi håber også, at der i det videre forløb vil være god kontakt til berørte NGO'er og organisationer samt en offentlig debat.

En sådan aftale kræver ordentlig information. Danmark har derfor i OECD arbejdet for mere åbenhed i beslutningsgangen bl.a. ved offentliggørelse af dokumenter. Det er jo en linje, der falder helt i tråd med vores holdning til arbejdet i WTO, hvor Danmark har stillet et forslag om mere åbenhed om de vigtige handelspolitiske beslutninger, der i stigende grad direkte berører enkelte borgere.

Forhandling

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige tak til ministeren for besvarelsen og straks gå over til de kommentarer, som jeg synes den giver anledning til. Jeg vil også gerne sige tak for tilsagnet om, at der skal være større åbenhed og god kontakt også til organisationer og bevægelser, som beskæftiger sig med dette her. Nu er det jo så heldigt, at der bliver tid til en grundig offentlig debat om spørgsmålet. Vi frygtede en overgang, at det løb var ved at være kørt, men det er godt, at vi nu får tiden til debatten.

Efter min opfattelse er det mest bemærkelsesværdige ved den ny aftale, MAI-aftalen, hvis den bliver vedtaget, at man indfører dette tvistbilæggesystem, hvor de multinationale selskaber og private selskaber i almindelighed får ret til direkte at anlægge sag mod de tilsluttede lande, altså f.eks. imod Danmark. Når man går disse bestemmelser igennem, som ministeren kun nævnte overordentlig sporadisk i sin svar-

tale, så finder man kernen i aftalen. Det, der virkelig betyder noget i aftalen, er dette tvistbilæggesystem.

Som aftalen nu foreligger, er den jo skruet sammen på den måde, at multinationale selskaber kan indbringe sagen for nogle paneler, hvis de mener, at de bliver generet af en nationalstat. Og det helt bemærkelsesværdige er, at et multinationalt selskab selv kan afgøre, om sagen skal behandles ved et panel under FN-systemet, under Verdensbanksystemet eller under de multinationale selskabers egen sammenslutning, nemlig organisationen International Chamber of Commerce. De vil naturligvis vælge at indbringe tvister for deres egen organisation, altså for dette internationale handelskammer.

Det betyder, at man opretter et system, hvor de multinationale selskabers egen interesseorganisation skal afgøre tvister mellem landene og de multinationale selskaber. Det er jo fantastisk, hvis det virkelig kan ende sådan, for det betyder jo, at de multinationale selskaber får hals- og håndsret over udmøntningen af den her aftale.

Derfor vil jeg godt bede ministeren redegøre nærmere for, hvad regeringen har tænkt sig at stille op med det problem, for hvis man ikke får løst det, så vil alle de andre ting, som vi diskuterer i forbindelse med aftalen, miljøforholdene f.eks., jo i virkeligheden være af mindre betydning, fordi det til syvende og sidst vil være dette internationale handelskammer, der kommer til at tolke afgørelserne. Det bliver ikke dansk lovgivning, tysk lovgivning eller canadisk lovgivning; det bliver disse paneler.

Det kan f.eks. føre til, at hvis vi her i Danmark beslutter, at der ikke længere skal tillades tungmetaller i legetøj – det er jo et problem, som der gerne skulle gøres noget ved – så kan det give Barbieproducenten Matell mulighed for at kræve en milliarderstatning for ekspropriation af forventede fremtidige fortjenester. Og hvis en sådan tvist mellem Barbieproducenten Matell og den danske stat skal afgøres ved et panel sammensat af det internationale handelskammer, ja, så kan man jo godt have en fornemmelse af, hvordan en sådan afgørelse vil falde ud – uanset alt det, ministeren har sagt om, at man vil forsøge at forbedre formuleringen om miljø osv. i aftalen.

Jeg har også læst det kompromisdokument, som ministeren henviser til, og jeg må sige, at det er overordentlig vanskeligt i konkret form

at finde, hvor dette kompromisdokument skulle sikre vores ret til at forbedre miljøet eller arbejdstagerbeskyttelsen her i Danmark. Nu siger ministeren i sin svartale ganske vist heller ikke ordet forbedre, men kun ordet fastholde – allerede dér ligger der et problem – men jeg vil godt bede ministeren dokumentere, hvori disse sikringer og garantier skulle ligge. Jeg har ikke kunnet finde en miljøgaranti overhovedet i kompromispapiret, og derfor vil jeg gerne fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget udtrykker sit ønske om en aktiv dansk forhandlingslinje i forhandlingerne om MAI-aftalen, opfordrer Folketinget regeringen til at arbejde for,

- at en bred definition af begrebet ekspropriation ikke indskrives i aftalen,
- at investorers ret til at anlægge sag mod tilsluttede stater fjernes fra tvistbilæggesystemet,
- at paneler under International Chamber of Commerce ikke tildeles kompetence under aftalen,
- at aftalen kommer til at rumme en miljøgaranti,
- at arbejdstagerrettigheder, herunder strejkeretten, kommer til at indgå i aftalen,
- en generel undtagelse på det kulturpolitiske område,
- at nye tilsluttede lande får ret til at genåbne forhandlingerne om grundlæggende bestemmelser i aftalen, samt
- at indgåede aftaler i FN-regi får forrang for aftalen.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 11).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingerne.

Claus Larsen-Jensen (S):

I forbindelse med de fortsatte forhandlinger i OECD om en multilateral aftale om investeringsbeskyttelse er det for Socialdemokratiet af helt afgørende betydning, at den beskyttelse, som udenlandske investeringer får ud fra princippet om ikkediskrimination ikke kommer til at stå alene. Gennemsigtige og klare internationale spilleregler for de internationale investorer,

hvor et antal internationale aftaler – vel omkring en 1800 bilaterale nationale aftaler mellem landene – vil kunne samles i en MAI-aftale, giver åbenlyst virksomhederne, vel her ikke mindst de store transnationale selskaber og andre investorer, en kæmpefordel og nogle klare rettigheder. En MAI-aftale vil således sammen med de globale handelsaftaler i verdenshandelsorganisationen WTO yderligere være et led i den stigende globalisering.

Hvis globalisering og økonomi ikke skal føre til en yderligere social skævvridning af udviklingen internt i mange lande og hægte de fattigste udviklingslande af den globale udvikling, medføre at grundlæggende rettigheder og standarder selv i industrilandene risikerer at blive underminerede, og at miljøet ødelægges, er det af afgørende betydning, at det klart fremgår af en multilateral aftale om investeringsbeskyttelse, at der også følger en forpligtelse med til at respektere de fundamentale arbejdstagerrettigheder på grundlag af ILO-konventionerne, at respektere de internationale aftaler og regler, der er indgået og indgås på internationalt plan, samt principperne om økologisk bæredygtighed, at landene i øvrigt selv kan holde og fastsætte deres standarder og regler for arbejdsmarked, miljøpolitik osv., såfremt der ikke er tale om diskrimination, og at man ikke som land kan få en unfair konkurrencefordel ved at sænke sine standarder på bl.a. miljø- og arbejdsmarkedsområdet.

Der skal kort sagt sikres en mere retfærdig globalisering end den, som vi hidtil har været vidne til, og hvor der er balance mellem rettigheder og pligter. Det kræver internationale spilleregler og aftaler. Også i et globalt perspektiv må ovennævnte forpligtelser som led i en MAI-aftale anses som et middel til at presse på for arbejdstagerrettigheder og miljøregler inden for verdenshandelsorganisationen WTO, hvor det hidtil har været noget vanskeligt.

Det er også afgørende, at der tages særlige hensyn til udviklingslandene, at de kan tilsluttes, og også at man, når de tilsluttes, tager hensyn til disse lande. Det er for Socialdemokratiet afgørende og vigtigt, at man ser nærmere på de vilkår og konsekvenser, som en MAI-aftale kan få for udviklingslandenes sociale og miljømæssige udvikling, og at man vurderer disse nærmere som et led i den videre forhandling om aftalen.

Det er også vigtigt at understrege, at man, når man skal tage hensyn til udviklingslandene,

ikke som undtagelser eksempelvis kunne forestille sig, at områder som eksportproduktionszoner kan fritages.

Jeg skal på vegne af Socialdemokratiet, CD, Kristeligt Folkeparti, Det Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti, Venstre og Socialistisk Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget henviser til betydningen for både I-lande og U-lande af klare, gennemsigtige internationale regler vedrørende beskyttelse af udenlandske investeringer på baggrund af princippet om ikke-diskrimination, opfordrer Folketinget regeringen til at arbejde for indgåelse af en Multilateral Aftale om Investeringsbeskyttelse (MAI), der:

- respekterer princippet om bæredygtig udvikling og de internationale forpligtelser på miljøområdet,
- ikke forhindrer almindelig national miljøregulering og sikrer, at dette ikke betragtes som ekspropriation,
- respekterer fundamentale arbejdstagerrettigheder på grundlag af de i ILO vedtagne konventioner,
- indeholder en forpligtende bestemmelse om, at det ikke er tilladt specifikt eller generelt at sænke standarder vedrørende miljø og arbejdstagerforhold for at tiltrække udenlandske investeringer,
- er åben over for ikke-OECD-landes tiltrædelse af aftalen og sikrer, at udviklingslande vil kunne tiltræde aftalen på vilkår, der tager særlige hensyn til det enkelte udviklingslands særlige situation.

Regeringen opfordres endvidere til fortsat løbende at orientere Folketingets Europaudvalg om forhandlingerne vedrørende MAI, samt til at fremme en bred offentlig debat med inddragelse af NGO'er i Danmark og internationalt.« (Forslag til vedtagelse nr. V 12).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Jeg skal lade også dette forslag indgå i den videre forhandling.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Der ligger jo i forslaget til vedtagelse fra flertallet af partierne en erkendelse af, at der er et

problem bl.a. på miljøområdet, men jeg vil godt spørge: Hvad betyder egentlig den formulering, at det ikke må forhindre almindelig national miljøregulering?

Jeg lagde mærke til, at både ministeren og den socialdemokratiske ordfører brugte udtrykket, at vi skulle kunne fastholde national lovgivning, men ikke udtrykket, at vi skal kunne forbedre den. Ligger der i denne formulering, at man vil kræve en regulær miljøgaranti, således at vi ubetinget har ret til at gå videre på miljøområdet, og således at denne miljøgaranti gælder på tværs af tvistbilæggelsessystemet i den nye aftale?

Det vil jeg gerne vide, for jeg synes, at den formulering, der ligger i forslaget til vedtagelse, er utrolig uklar, og den garanterer jo ikke, at forhandlingerne får et tilfredsstillende resultat.

Jens Hald Madsen (V):

Venstre synes, det er positivt, at man er i gang med at forhandle om Den Multilaterale Aftale om Investeringer, for vi mener i Venstre, at grundlaget for samhandel i det hele taget er, at vi får skabt et fundament bestående af nogle internationale regler og krav, så vi får lige konkurrencebetingelser. Det er faktisk også noget af det samme, som vi ønsker med hensyn til EU: fælles rimelige regler, så vi kan få en fri og gunstig markedsøkonomi.

Det, som måske kan undre os lidt, er, at vi skal have en forespørgsel på et grundlag, hvor forhandlingerne slet ikke er afsluttet endnu. De er nemlig ikke afsluttet, og sådan som jeg hører forlydenderne, vil der gå et år, inden vi kan se et færdigt resultat af det her. Men som sagt, nu får vi lejlighed til at give udtryk for, at hvis vi ikke får skabt en globalisering, hvis vi ikke får skabt nogle fælles internationale regler, kan alle de ting, som hr. Keld Albrechtsen kæmper for og står for, ikke gå i opfyldelse, for så vil der være en masse lande, som kan underbyde bl.a. Danmark og de standarder, som vi gerne vil have.

Man kan måske også spørge: Er der en skjult dagsorden i det her? Kunne det have noget at gøre med den kommende EU-afstemning? Skal det her være et udtryk for, at nu går regeringen og laver skjulte forhandlinger væk fra Folketinget, væk fra folkestyret, og for, at man ikke ved, hvad der foregår? Så kan man da sige, at hr. Keld Albrechtsen måske har gjort sig selv en bjørnetjeneste, for nu får vi åbenhed om det, og nu kommer der et forslag, som bliver vedtaget

af et flertal af partierne herinde, om, hvordan retningslinjerne skal være, og så kan man ikke gå ud bagefter og sige, at Folketinget ikke har fået nok orientering.

Jeg kan selvfølgelig sige det samme, som hr. Keld Albrechtsen sagde om, at det havde været mest hensigtsmæssigt, at vi løbende var blevet holdt mere orienteret via et udvalg. Det skal jeg tilkendegive. Men som sagt må jeg sige, at vi mener, at Danmark skal gå aktivt ind i denne forhandlingsproces, netop fordi vi ønsker mange af de samme målsætninger som hr. Keld Albrechtsen, nemlig at kunne stille krav.

Den eneste måde, hvorpå vi finder, at vi kan stille de krav, er ved at være en aktiv partner og ikke stå på bagbenene. Derfor synes jeg blot, at det, som vi har set indtil nu, er positivt. Hellere få indflydelse på, hvad standarderne skal være, end være helt udelukket.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Jens Hald Madsen mener, at denne aftale også vil kunne sikre, at vi ikke bliver underbudt med lavere miljøstandarder i andre lande. Jeg har også læst kompromisforslaget, og jeg må sige, at det sikrer det aldeles ikke. Det sikrer ikke mod generelle sænkninger af lovgivningen i de enkelte lande.

Jeg vil godt stille det samme spørgsmål til Venstres ordfører, som jeg stillede til Socialdemokratiets ordfører, men som jeg ikke fik noget svar på, nemlig: Hvordan skal bemærkningen i vedtagelsen om, at det ikke forhindrer almindelig national miljøregulering, forstås? Skal den forstås sådan, at flertallet i Folketinget kræver en ubetinget miljøgaranti, altså en ret for Danmark til på tværs af tvistbilæggessystemet i den ny aftale at forbedre vores miljøregler på alle de områder, hvor vi ønsker det, f.eks. det, jeg nævnte om at forbyde tungmetaller i legetøj? Giver denne formulering i forslaget til vedtagelse os en ubetinget ret til at forbedre vores miljøbeskyttelse nationalt?

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Jeg tror, hr. Keld Albrechtsen udmærket er klar over, at vi selvfølgelig ønsker at fastholde vore miljøstandarder, og det er vel også det, vi giver udtryk for f.eks. i EU, hvis jeg også må nævne et andet forum. Hvad skulle forhindre det? Vi håber da på, at der ikke kommer nogen forhindringer i forhandlingerne for, at man kan lave

nogle standardmål, men det skal da ikke forhindre en nationalstat i at stille højere krav.

Man skal bare være opmærksom på én ting, og det er, at idet man gør det, laver man sin egen konkurrenceforvridning over for sine egne virksomheder, og det skal man selvfølgelig tage politisk stilling til. Men jeg kan ikke se, hvordan det kan forhindre, at man har nogle standarder, og så kan andre nationalstater hæve deres egne krav, hvis det er deres ønske. Hvad skulle forhindre, at man kunne komme frem til det resultat i forhandlingerne?

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Nu skal det ikke lyde, som om jeg ikke vil svare på et spørgsmål, men som nyt folketingsmedlem må man jo lige lære proceduren her, så jeg undskylder i givet fald.

Jeg vil gerne understrege over for hr. Keld Albrechtsen, at jeg rent faktisk i stregpunktsoplistningen sagde, at landene i øvrigt selv kan beholde og fastsætte standarder og regler for arbejdsmarkedet osv. Heri ligger også implicit, at man selvfølgelig kan sætte dem højere end andre lande, hvis man finder det betimeligt.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne takke begge ordførere for besvarelserne.

Nu begynder vi jo at komme ind til sagens kerne, og så vil jeg gerne spørge hr. Jens Hald Madsen, for sådan er proceduren jo: Betyder det, at dette forslag til vedtagelse pålægger regeringen at udarbejde et konkret ændringsforslag til det kompromisforslag, der nu ligger, og som jeg går ud fra, vi er enige om ikke løser problemet, et ændringsforslag, der indsætter en miljøgaranti, hvoraf det glasklart fremgår, at de enkelte nationalstater har ret til at forbedre deres miljøregler, i det omfang de finder det nødvendigt, f.eks. ved at forbyde tungmetaller i legetøj, og at de ikke derefter kan risikere at blive underkendt ved et panel af Det Internationale Handelskammer, fordi en producent har indbragt sagen til afgørelse i tvistbilæggessystemet?

(Kort bemærkning).

Jens Hald Madsen (V):

Hr. Keld Albrechtsen ved udmærket godt, at det kan jeg som sådan ikke svare på, da forhandlingerne ikke er afsluttet. Vi kan vel sige,

hvad målsætningen er, men jeg kan altså ikke her stadfæste, om der skulle være en konkret miljøgaranti. Det, som vi kan sige, er vel, at målsætningen er, at vi fastholder de nationale miljøkrav, som vi selv har, så der ikke sker en forringelse. Det er vel udgangspunktet, og så må vi se, hvad forhandlingsresultatet kan give.

Frank Dahlgaard (KF):

Det Konservative Folkeparti finder det ønskeligt at nå til enighed om nogle internationale retningslinjer for udenlandske investeringer. Virksomheder, som foretager investeringer i et andet land, har behov for sikkerhed med hensyn til disse investeringer, en beskyttelse af disse investeringer mod ekspropriation eller nationalisering.

Omvendt er der behov for nogle spilleregler, som forhindrer en usund konkurrence mellem landene om at tiltrække sig investeringer ved at give grønt lys for ikkebæredygtige produktioner, altså fabrikationer, der kan gennemføres med lave omkostninger, men som til gengæld skader miljøet og måske også de ansatte medarbejderes sundhed. En sådan form for konkurrence om at lokke udenlandske investeringer til sig bør det internationale samfund kunne enes om at stoppe gennem en fælles aftale.

Der skal kort og godt tilvejebringes nogle internationale spilleregler, som lægger bånd på kræfternes fuldstændig frie spil. Det er ikke nogen kapitalismens grundlov, og det skal heller ikke være kapitalismens junglelov. En sådan aftale må hvile på princippet om ikkediskrimination.

Udenlandske investeringer skal ikke behandles dårligere end nationale investeringer, og udenlandske investorer skal desforuden behandles ens. Omvendt bør udenlandske investeringer heller ikke behandles bedre end nationale investeringer.

Aftalen bør dog åbne mulighed for særlige nationale undtagelser som f.eks. den danske regel om, at udlændinge ikke uden videre må købe danske sommerhuse. Aftalen bør i det hele taget ikke forhindre landene i at foretage deres egen nationale regulering af miljø og arbejdsrettigheder. Den nationale selvbestemmelse bør ikke stækkes ud over retningslinjerne om ikkediskrimination.

Det Konservative Folkeparti kan tilslutte sig udenrigsministerens redegørelse og forhandlingslinje med hensyn til Den Multinationale Aftale om Investeringer, MAI-aftalen. Målet må

være, at aftalen med tiden ikke bare kommer til at omfatte OECD-landene, men også de såkaldte ulande, således at aftalen bliver verdensomspændende.

Jørn Jespersen (SF):

I 1995 var det sådan, at de 100 største multinationale selskaber i verden kontrollerede for 1.200 mia. kr. udenlandske investeringer. 1.200 mia. kr. havde de 100 største selskaber kontrol over. Det er et beløb, som er større end bruttonationalprodukterne i Kina, Indien og Brasilien tilsammen. Det er et beløb, som udgør mere end halvdelen af de samlede udenlandske investeringer i hele verden.

På den baggrund kan man stille sig selv spørgsmålet: Hvem er det, der har brug for at blive beskyttet? Er det de udenlandske investeringer, de 100 største multinationale selskaber, der har brug for beskyttelse, eller er det den politiske regulering af miljø, arbejdstagerrettigheder og sociale udviklingsmuligheder i de fattige lande, der har brug for at blive beskyttet?

Efter SF's opfattelse er det klart det sidste, der er tilfældet. Vi har brug for at få en fast, internationalt forpligtende aftale om udenlandske investeringer, som sikrer, at de store multinationale selskaber respekterer og understøtter ordentlige miljøstandarder, ordentlige arbejdsvilkår og muligheden for social udvikling i de fattigste udviklingslande, og her må vi sige, at det foreliggende forslag til en MAI-aftale, sådan som det ligger i øjeblikket, ikke lever op til den målsætning.

Der er i al for høj grad tale om et udkast til aftale, som beskytter de store multinationale selskaber, og som lader miljøet, arbejdstagerrettigheder og social udvikling i stikken, og derfor er der al mulig grund til, at vi fra dansk side gør en meget aktiv indsats i de fortsatte forhandlinger for at få rettet op på den voldsomme skævhed, der er i udkastet til aftale, som det foreligger nu.

Der er blevet talt meget om, hvad det er for en forhandlingslinje, Danmark har lagt for dagen, og om formandens kompromisforslag. Her er det afgørende at sige, at det er ikke noget, som er sikret. Det er ikke ting, som er inde i aftalen på nuværende tidspunkt, og derfor er der ingen grund til at slappe af og tro, at den hellige grav er vel forvaret, for det er den ikke.

Jeg vil også godt sige om den politiske beslutningsproces her i landet, at den efter vores

opfattelse har været under al kritik. Der er grund til at bebrejde ministeren og hans ministerium den måde, man har gebærdet sig på i denne sag.

Ministeren nævnte, at man løbende havde underrettet Folketingets Europaudvalg om forhandlingerne om en MAI-aftale. Jeg har gjort mig den ulejlighed at se på de faktuelle notater, der er sendt til udvalget. Jeg har også læst de stenografiske referater af, hvordan det er blevet forelagt af ministeren i udvalget, og man må sige, at her har diplomatiet virkelig oppet sig med hensyn til at fortælle noget uden at sige noget. Der har på intet tidspunkt været tale om, at man fra ministerens side har underrettet Folketinget på en måde, der gjorde, at der var nogen som helst jordisk chance for at gå ind i en substansdiskussion om, hvad det var for nogle forhandlinger, der forløb. Det er dybt kritisabelt, og det er meget beklageligt, at Folketinget først kommer ind i denne debat på så sent et tidspunkt.

Det, der så er at gøre på nuværende tidspunkt, hvor der heldigvis stadig væk ser ud til at være tid til at rette op på den foreliggende aftale, er for det første at sikre sig, at man har ret til nationalt og internationalt, f.eks. i EU-sammenhæng, at lave den miljøregulering, man ønsker, uden at komme i strid med ekspropriationsbestemmelser i en MAI-aftale.

Det siger sig selv – når hr. Keld Albrechtsen om lidt vil spørge, om man også kan lave nye regler – at det lige præcis er det, det handler om, for så længe der kun er tale om at fastholde gældende regler, vil der jo ikke kunne blive tale om ekspropriation, for her har de multinationale selskaber vidst, på hvilke betingelser de investerede. Det kan kun blive relevant i forbindelse med nye reguleringer, der laves på miljøområdet.

Derfor er det klart vores opfattelse, og det regner jeg med, at udenrigsministeren bekræfter, at der selvfølgelig ligger i forslaget, at man kan lave nye regler, der fastsætter andre og højere standarder på miljøområdet i Danmark og i EU og i fattige udviklingslande, uden at komme i strid med MAI-aftalen.

Vi lægger også stor vægt på, at aftalen sikrer, at de multinationale selskaber overholder arbejdstagerrettigheder i ILO-konventioner, og vores fortolkning af forslaget, som det ligger, er, at det vil få konsekvenser for et medlemsland, hvis det ikke overholder ILO-konventioner. Jeg

vil også bede udenrigsministeren bekræfte, at sådan er den danske forhandlingslinje.

Endelig lægger vi afgørende vægt på, at der laves en form for ulandsklausul i aftalen, som sikrer, at man kan lave selektive reguleringer og investeringsregler i de fattigste udviklingslande med henblik på, at man kan få en social udvikling og tage hensyn til sit miljø, og det er afgørende, fordi vi nu forhandler en aftale blandt de rigeste lande, som ulandene senere skal tilslutte sig. Der bliver jo ikke tale om fuldstændig lige og fair forhandlinger, når et enkelt land skal forhandle med hele OECD-klubben, og derfor er det afgørende at få en sådan klausul i første omgang.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Jørn Jespersen forudså et spørgsmål. Jeg vil gerne sige, at som jeg hører hr. Hald Madsens udlægning af teksten og hr. Jørn Jespersens, har vi altså to versioner.

Hr. Jens Hald Madsen opfatter det sådan, at der er tale om en målsætning, som man lægger ind i forhandlingerne, og så må man så se, hvor langt man kan nå. Jeg opfatter SF's fortolkning sådan, at man har nogle ubetingede krav, blandt andet at det skal være muligt at forbedre national miljølovgivning, et krav om internationale aftaler om miljølovgivning på tværs af MAI-aftalerne, at det nuværende forhandlingsgrundlag, der ligger, simpelt hen ikke er godt nok, og at vi ikke vil kunne tiltræde aftalen, hvis det var det, der blev resultatet.

Det er to forskellige udlægninger af flertallets forslag til vedtagelse, og det vil selvfølgelig være meget afgørende for Enhedslisten, hvilken af de to udlægninger ministeren vil arbejde efter.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Det er jo en kendt disciplin for hr. Albrechtsen at prøve at finde modsætninger mellem partier, der står bag et forslag til vedtagelse, men i dette tilfælde lykkes det nu ualmindelig dårligt.

Det er da oplagt, at når der pågår forhandlinger, vil en vedtagelse i det danske Folketing om den danske forhandlingslinje være et udtryk for nogle målsætninger, som ligger til grund for den danske forhandlingsindsats. Sådan er det. Målsætningen er helt klar, og den er, at der uden at komme i strid med MAI-aftalen og bestemmelserne om ekspropriation skal

være mulighed for at fastholde og udvikle nye reguleringer på miljøområdet, og det er det, Danmark går efter, når det forslag til vedtagelse, som er stillet, er blevet vedtaget. Hvordan forhandlingerne så forløber, må vi jo se, og hvordan Danmark forholder sig til det endelige forhandlingsresultat, må vi også se.

Jeg skal dog yderligere rose hr. Keld Albrechtsen, fordi jeg kan konstatere, at man i argumentationen fra Enhedslisten for en gangs skyld ikke har det sædvanlige synspunkt om den totale suverænitet, om, at det skal landene selv bestemme, men en anerkendelse af, at der er brug for en international aftale, som Enhedslisten ønsker at præge, så velkommen i klubben af partier, der ønsker at præge den internationale udvikling.

Peter Skaarup (DF):

I Dansk Folkeparti er vi tilfredse med, at Enhedslisten har ønsket at stille denne forespørgsel i dag. Vi synes, det er helt rimeligt, at man her i Folketinget får en debat om den danske forhandlingslinje, når det gælder MAI-aftalen. Vi er også af den opfattelse, at det er vigtigt for at vise, at man også i EU-debatten kan få lov til at diskutere forhandlingslinjer, inden man går ud med den samlede aftale, hvor man ligesom siger til folk, at nu kan I bare stemme for det her, ellers bliver vi smidt ud af det hele. Derfor er det også fornuftigt, at Enhedslisten har rejst debatten i dag.

Vi har jo mange gange i EU-debatten set, at Danmark kommer og siger, at nu har vi nogle fantastisk vigtige punkter her, og vi har opnået så og så mange ting, men hvor det i virkeligheden ikke har været et forhandlingsudspil, som har været godkendt af befolkningen, endsige det mindretal i Folketinget, der ikke har været enige i den linje, som regeringen har valgt på EU-området. Derfor er det også vigtigt, at vi hører på bl.a. Enhedslisten og andre partier, der har vægtige synspunkter i denne debat.

I Dansk Folkeparti er vi også af den opfattelse, at der er sket en dårlig orientering af Folketinget i forbindelse med det her. Vi synes, det er rimeligt, at Folketinget får ordentlig besked om forhandlingslinjen og udviklingen i forhandlingerne, som jo er vældig vigtige for mange virksomheder og også for Danmark i forbindelse med det internationale samarbejde.

Vi synes, Danmark fortsat skal være en aktiv partner i Den Multilaterale Aftale om Investeringer, og vi mener også, det er vigtigt, at man

fremover får nogle internationale spilleregler for investeringerne her i verden. Vi mener også, det er vigtigt, og her er vi enige med De Konservative, at aftalen også kommer til at omfatte ulandene. Det er kun gennem handel og investeringer, at ulandene på sigt kan komme op på det niveau og den levestandard, vi har i Danmark. Alt andet er spildte muligheder i ulandene, og derfor er det vigtigt, at ulandene kommer med i aftalen om investeringer.

Det er også vigtigt for Dansk Folkeparti, at vi i denne aftale bevarer muligheden for den nationale selvbestemmelse på visse områder, og derfor vil vi følge debatten meget nøje. Vi vil også følge den danske mulighed i forhandlingerne meget nøje i den kommende tid. Vi skal ikke afgive unødigt suverænitet fra dansk territorium, heller ikke på dette område, men det er stadig væk vigtigt, at der kommer en international aftale om investeringer.

Vi mener grundlæggende, at vi ikke i dag kan tage endelig stilling til, om det er den rigtige aftale, vi opnår i forbindelse med investeringerne her i verden, men i Dansk Folkeparti vil vi følge det meget nøje, og vi siger som sagt tak til Enhedslisten for at have rejst debatten her i Folketinget.

Peter Duetoft (CD):

Jeg skal såmænd ikke forlænge debatten meget. Jeg undrer mig en lille smule over det sidste indlæg, der handlede så meget om EU. Jeg kan ikke rigtig se, hvad det har med det her at gøre, men det er så noget andet.

Generelt set synes vi, at udenrigsministerens forhandlingslinje er meget fornuftig. Det her er jo en vigtig sag, for det er forudsætningen for, at der kommer flere investeringer til de lande i verden, der har brug for dem, og det er igen forudsætningen for handel. Det er forudsætningen for, at vi overhovedet kan få en egentlig udvikling i gang og ikke bare have et klientforhold til store dele af verden, så derfor er vi tilhængere af, at en sådan aftale kommer på plads, og vi er tilhængere af den linje, som regeringen lægger op til. Derfor er vi også medforlagsstillere til det forslag, som bliver vedtaget senere her i dag.

Jørgen Estrup (RV):

MAI-aftalen, som har været under forberedelse i længere tid i OECD-regi, er selvfølgelig en del af den internationale handelsliberalisering, som vi fra radikal side støtter helhjertet.

Men vi gør det ikke på enhver betingelse. Det er klart, at den internationale handelsliberalisering ikke samtidig skal fjerne grundlaget for en række af de reguleringer af markedskonomen, som er nødvendige for at få et – i gåseøjne – klima, altså nogle muligheder for at arbejde i de enkelte lande, som er acceptable. Derfor er det godt, at der nu er kommet en selvransagelse med hensyn til det grundlag, man allerede er i gang med, og jeg er også glad for det pres, der fra dansk side har været lagt på forhandlingerne for at sikre, at den selvransagelse netop kom til at handle om de muligheder, der drejer sig om miljøbestemmelser, om arbejdstagerrettigheder og ikke mindst om ulandenenes forhold. Jeg tror, det er vigtigt at understrege, at det, der kommer ud af MAI-aftalen, meget gerne skulle være et sæt regler, som kan gavne frihandelen, men som unægtelig også kan sikre udviklingsprocessen for den fattige del af verden.

Folketinget har jo heldigvis nu taget denne debat op, i og med at vi havde et langvarigt samråd på SF's foranledning her i mandags. Jeg synes, det er en god proces, der er startet. Der er stillet mange spørgsmål, debatten vil fortsætte.

Jeg synes, SF skal have tak for, at man rejste denne debat. Man kan diskutere, om vi også havde brug for en forespørgselsdebat i dag; det skal jeg ikke blande mig i.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi både i Europaudvalget og i Udenrigsudvalget får stillet de nødvendige spørgsmål, får lagt det nødvendige pres på og sikret den dialog med regeringen, som forhåbentlig fører til, at Danmark får lagt vægten de steder, hvor vi kan sikre en aftale, som både fører til miljøbestemmelser i MAI-aftalen, som sikrer det internationale samarbejde og de nationale muligheder for at fortsætte en stadig miljøregulering, og som også sikrer, at vi kommer længere omkring ILO-konventioner og andre muligheder for at beskytte arbejdstagerrettigheder. At vi sikrer en aftale, som i sidste ende jo altså fører til, at vi både kan have en passende regulering af den internationale markedsøkonomi og samtidig alligevel sikrer, at der bliver muligheder for den udvikling af det internationale handelssamkvem, som er i vores alle sammens interesse.

Jeg tror, det er vigtigt, at man får sat en endelig stopper for mulighederne for at bruge regel-dumping som en del af de internationale muligheder for at øge investeringerne. Derfor støtter vi den proces fra radikal side og ser frem

til det videre samarbejde om reglerne i Udenrigsudvalget og Europaudvalget. Vi mener, at det forslag til vedtagelse, der er fremsat, faktisk meget udmærket præciserer de krav, der skal stilles fra dansk side.

Kim Behnke (FP):

Jeg kan godt forstå, at Enhedslisten rejser forespørgselsdebatten, selv om jeg måske synes, at det er lidt for tidligt i forhold til det indholdsmæssige. Men fordelene ved, at vi får forespørgselsdebatten i dag, er, at Folketinget giver regeringen og udenrigsministeren det fortsatte forhandlingsmandat, og det er i sig selv en vigtig ting.

Ser man på det initiativ, der blev taget i 1995, hvor man med OECD som koordinator satte vand over til at få forhandlet en MAI-aftale, er det Fremskridtspartiets opfattelse, at det er godt, at det er i OECD-regi, men det må ikke være sådan, at det kun forbliver dér.

Vi synes, at den aftale, man når frem til, skal have flest mulige lande med. Vi er af den opfattelse, at de nye forhandlinger, der i øjeblikket foregår mellem NAFTA-landene – altså USA, Canada og Mexico – og de sydamerikanske lande bør betyde, at specielt de sydamerikanske lande også bliver taget med og bliver vigtige samarbejdspartnere fremover.

Når man så kigger lidt på, hvordan sådan nogle aftaler hidtil har fungeret, må vi jo sige om f.eks. OECD's aftale om nedsættelse af stats-tilskud til skibsværftsindustrien, at der har alle lande, der har forhandlet den aftale, været enige, men den er aldrig blevet sat i værk, fordi man fra amerikansk side ikke har fået foretaget den nødvendige ratifikation.

Det er jo problemet med en sådan MAI-aftale. Ét er, at vi fra dansk side er hurtige til at få tingene ratificeret og indpasset i et dansk regelsæt, men enkeltlande kan jo altså forhindre, at det samlede værk kommer til at ske fyldest.

Vi fortæller ved festlige lejligheder, at WTO er alle tiders forum, og nu har vi fået åbnet grænserne for fri handel. Jeg tror, WTO's rolle kommer til for alvor at skulle stå sin prøve, når uenigheden mellem særlig Europa og USA omkring handelen med Cuba måske på et eller andet tidspunkt havner på WTO's skrivebord til afgørelse.

Det samme vil gøre sig gældende omkring MAI, og der bør man måske tage ved lære af de redskaber, man har opbygget inden for WTO, og sørge for, når man nu laver et sådant MAI-

forum, hvor tvister kan afgøres, at det så også bliver et forum, som har den nødvendige styrke; ellers er det meningsløst.

Kigger vi lidt på de ting, som udenrigsministeren har sagt, hvor vi stort set er enige i det meste af det, er noget af det, vi lægger særlig vægt på, at der skal være gensidighed i tingene. Der skal være forbud mod, at landene i forskellige tonefald kan indføre særregler, som alle sammen dækker over et ønske om protektionisme.

Der må vi jo altså sige, at der er EU jo ikke noget at råbe hurra ad. Når vi ser, hvad vi finder på af direktiver om gummilister for at forhindre import af biler fra Sydkorea og alt muligt andet, har EU så sandelig noget at gøre i retning af at lade være med at opbygge toldmure omkring sig selv.

Det må også være sådan, at vi fra dansk side i EU-familien sørger for, at de forskellige protektionistiske initiativer, der bliver vedtaget, bliver ophævet, sådan at det ikke kun er EU-landene, der skal ud og investere i andre lande, men at andre lande faktisk også kan få lov til at investere i EU.

Når det gælder bekymringen om, hvorvidt multinationale firmaer – det var særlig SF, der var inde på det – sådan nærmest skal voldtage enkeltlande, vil jeg sige, at vi er langt mere bekymrede for, hvordan forskellige regeringer i små og store lande kan finde på at opføre sig. Og dér skal der ikke lægges fingre imellem. Altså når man i USA vedtager de handelsblokeringer i forhold til Cuba, som man har gjort, jamen så bør USA ikke have lov til det. Lige så vel som hvis man efter et militærkup i en eller anden mellemamerikansk stat eller et sted i Sydøstasien pludselig går ind og konfiskerer udenlandske investeringer, ja, så skal der være et regelsæt, som kan håndtere det. Så jeg er meget mere bekymret for, hvad regeringer og politikere kan finde på, end jeg er bekymret for, hvad multinationale firmaer kan finde på.

Og lige præcis om den situation, at et land af politiske grunde går ind og foretager nationalisering eller konfiskering, siger ministerens fremlæggelser i dag jo ikke så meget. Hvordan har man tænkt sig at håndtere sådan nogle lande? Hvis det er velfungerende demokratier, man kan tage for en eller anden MAI-domstol og så have en egentlig forhandling, jamen så er det jo så nemt. Men hvis først et land lukker og et militærdiktatur eller et religiøst diktatur overtager, hvad gør man så? Er investeringerne

så tabt, eller hvilke handlingsmidler har man så i MAI til at få åbnet igen?

Jeg skal til sidst sige, at det forslag til vedtagelse, der er fremsat af Enhedslisten, kan vi ikke støtte, mens vi kommer til at stemme for det andet forslag til vedtagelse. Ikke fordi vi er enige i alle punkterne, men fordi vi som udgangspunkt synes, at det handler om, at regeringen får et forhandlingsmandat fra Folkettingen, og det medvirker vi gerne til, for vi synes, det er vigtigt, at der bliver indgået en MAI-aftale.

Jann Sjusen (KRF):

Også for Kristeligt Folkeparti er det vigtigt, at der bliver indgået en MAI-aftale for at sikre, at vi får nogle fælles internationale spilleregler for beskyttelse også af de udenlandske investeringer. Det mener vi at virksomhederne har krav på, og det er også en forudsætning for, at der foretages flere investeringer, ikke mindst i udviklingslandene, og det vil jo være vigtigt for at sikre en udvikling dér.

Men når det er sagt, synes jeg også, det er vigtigt at fremhæve – det er jo det, der også er ærindet med det forslag til vedtagelse, som er fremsat i dag, og hvortil Kristeligt Folkeparti er medforslagsstiller – at vi skal forhindre, at kapitalliberaliseringerne globalt og investeringerne ikke kommer til at ske på bekostning af mennesker og miljø. Det er derfor, vi er meget tilfredse med, at vi har kunnet komme overens forskellige partier imellem om det forslag til vedtagelse, som er fremsat, og som jo understreger, at regeringen skal arbejde for indgåelse af en MAI-aftale ud fra, at bl.a. princippet om en bæredygtig udvikling bliver stadfæstet, at man ikke kan forhindre almindelig national miljøregulering, at de fundamentale arbejdsretigheder bliver respekteret, og så ikke mindst, set med Kristeligt Folkepartis øjne, at aftalen er åben over for ikke-OECD-lande, ikke mindst udviklingslandene, og at de også kan tiltræde på særlige vilkår, der tager hensyn til deres særlige situation.

Endelig vil jeg understrege aspektet i forslaget omkring inddragelse af NGO'erne i forhandlingerne. Det synes jeg er et vigtigt aspekt, også når man ser på den hidtidige proces, hvor det måske nok var ønskeligt, at regeringen havde inddraget også NGO'erne yderligere.

Med disse ord vil jeg sige, at vi kan tilslutte os udenrigsministerens redegørelse og også den

forhandlingsstrategi, som ministeren har lagt op til på regeringens vegne.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Jeg vil til indledning takke de ordførere, som har givet til kende, at de vil støtte det forslag til vedtagelse, der er fremsat af en række partier. Jeg mener, at med vedtagelsen af sådanne retningslinjer har regeringen et godt grundlag for de videre forhandlinger. Jeg opfatter det som en fordel, at Folketinget på denne måde udstikker nogle retningslinjer for de videre forhandlinger.

Til hr. Jørn Jespersen et par svar på de spørgsmål, der blev rejst. Der er ingen tvivl om, at det, der er hensigten med Danmarks holdning, er, at der skal kunne foretages normal regelfastsættelse på miljøområdet. Det vil jo i allerhøjeste grad sige også forbedrede regler på miljøområdet. Det er selvfølgelig hensigten, at en normal regulering på miljøområdet skal kunne gennemføres. Der skal være fuld frihed for landene til at gøre det med den ene klausul, at der ikke må være en forskelsbehandling. Alt så f.eks. har vi jo lov til at fastsætte højere regler på et bestemt område, men gør vi det, skal det gøres både for danske og for udenlandske virksomheder, ellers har det jo heller ikke den store mening for forbrugerne, så det er jo i sig selv et særligt problem. Men ja, det er da meningen, at man netop skal kunne fastsætte regler på et højere niveau.

Hvad angår specifikt arbejdstagerklausuler, må jeg jo sige, at det er, skal vi sige, at overvurdere instrumentet her, hvis man tror, at vedtagelse af en MAI-aftale fører til, at landene ratificerer ILO-konventionerne i større omfang. Det så jeg jo meget gerne at landene gjorde, men jeg må sige, at en indgåelse af en MAI-aftale er jo ingen garanti for, at landene i stigende grad vil tilslutte sig ILO-konventionerne på arbejdstagerområdet.

Men det, der er afgørende i denne sammenhæng, er, som jeg også sagde det i min egen tale, at bestemmelserne slår fast, at landene bevarer deres fulde handlefrihed på miljø- og arbejdstagerområdet, og det vil også sige, at investeringsaftalen ikke er til hinder for, at man i det enkelte land kan gennemføre forbedrede bestemmelser vedrørende arbejdstagerrettighederne.

Jeg synes, hr. Jørn Jespersen udmærket gjorde rede for de multinationale selskabers store betydning, når det drejer sig om de samlede

udenlandske investeringer. Han har ret; de spiller en stor rolle.

Derfor vil jeg også sige, at det jo sådan set ikke først og fremmest er af hensyn til de multinationale selskaber, at dette gennemføres. I virkeligheden vil jeg sige, at nogle af de fattige lande har brug for den beskyttelse, som denne aftale giver, nemlig imod, at de multinationale selskaber kan, skal vi sige, måske afpresse et land særlige begunstigelser på området miljø- og arbejdstagerrettigheder for at gennemføre en bestemt investering. Investeringsaftalen vil her lægge en bund i det og kræve samme behandling og derved gøre det sværere også for nogle multinationale selskaber i visse situationer at foretage en afpresning af et fattigt land, der ønsker udenlandske investeringer.

Dem, der har mest gavn af en aftale som den her, vil efter mit skøn være de små og mellemstore virksomheder. Jeg siger til hr. Jørn Jespersen: Ja, det skal være muligt, som jeg også sagde det i min indledning, at gennemføre specifikke klausuler for udviklingslandene, som ønsker at tiltræde aftalen.

Til hr. Keld Albrechtsen vil jeg gerne sige om tvistbilæggelsen, at det er jo meget vigtigt, at der er regler om tvistbilæggelse i en aftale af denne art. De regler, der vedrører International Chamber of Commerce, er regler, som i øvrigt også findes i danske investeringsbeskyttelsesaftaler, og jeg synes lige, hr. Keld Albrechtsen skal være opmærksom på, hvad det handler om. Det handler om, at hvis der opstår en tvist, skal hver part i tvisten udpege en voldgiftsmand, og der udpeges så af det ene eller det andet forum en tredje person, som leder voldgiftsarbejdet.

Til hr. Peter Skaarup vil jeg sige, at jeg synes, hr. Peter Skaarups indlæg pudsigt nok mest handlede om Enhedslisten. Det er så en bekræftelse på et tema, som jeg synes er blevet tydeligere og tydeligere, at er der to, der står sammen i internationale anliggender, er det Enhedslisten og Dansk Folkeparti.

Jeg vil gerne endnu en gang takke for modtagelsen af denne redegørelse, tilsige min villighed til at fortsætte diskussionen med Folketinget både i Europaudvalget og om ønsket også i Udenrigsudvalget og så gøre opmærksom på, at der er et træk i den internationale udvikling, som er meget stærkt, og det er, at forbrugerne i stigende grad har deres opmærksomhed rettet mod virksomhedernes etiske opførsel, herunder også om multinationale virksomheder respektere

rer arbejdstagerrettigheder, børnekonvention, miljøbestemmelser. Vi ser heldigvis selv på dette punkt en større og større opmærksomhed også fra virksomhederne, og jeg tror, at en MAI-aftale bygget rigtigt op yderligere kan underbygge en sådan tendens.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Jeg vil gerne starte med at takke udenrigsministeren for det meget klare svar om mulighederne for at foretage national og international miljøregulering uden at komme i strid med en kommende MAI-aftale om den danske forhandlingslinje på det her område. Jeg er glad for, at det nu er slået fuldstændig klart fast, at selvfølgelig er det målsætningen for den danske forhandlingsindsats, at der skal være mulighed for også at lave forbedringer i miljøreglerne, uden at det bliver anset for at være ekspropriation, der kan udløse en erstatning. Nu er det slået klart fast, og det var godt.

Så er der spørgsmålet om arbejdstagerrettigheder. Jeg er da glad for, at udenrigsministeren gerne så, at MAI-aftalen kunne lægge op til en beskyttelse af arbejdstagerrettigheder i de enkelte lande, men jeg synes, man burde overveje, om ikke anledningen er der til at lægge et øget pres på nogle lande med henblik på, at når man vil være med i det gode selskab, hvad angår investeringer, får man også nogle forpligtelser, altså at bruge MAI-aftalen som et redskab til at sikre, at landene lever op til et minimum af beskyttelse af arbejdsvilkår og lønmodtagerrettigheder.

Og endelig er der spørgsmålet om de svage lande, som har brug for en særlig form for beskyttelse muligvis i en kortere periode, muligvis i en længere periode. Der mener jeg, det er meget væsentligt, at Danmark i sin forhandlingslinje sikrer, at vi allerede på nuværende tidspunkt i forhandlingerne i OECD skaber mulighed for, at ulandene står stærkt i den forhandling, at det ikke er noget, som vi fra dansk side siger skal gøre sig gældende i de kommende forhandlinger med ulandene, men at det allerede nu afspejles i aftalen, at der er enighed mellem parterne i OECD om, at sådan skal det være, når man begynder at forhandle med ulandene.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige tak for debatten og tak til de partier, som har givet udtryk for, at de fandt, at den her debat var væsentlig.

Vi har jo også kunnet konstatere, at en række partier, formentlig et klart flertal her i Folketinget, har tilkendegivet over for regeringen, at den orientering, som har fundet sted på det her område, ikke har været tilfredsstillende fra regeringens side i forhold til Folketinget, og på den baggrund er det tilfredsstillende, at regeringen i dag har givet det klare signal, at der skal ske en grundig orientering.

Det har jo været et kardinalpunkt i debatten, om det ville være muligt at sikre, at vi kan forbedre vores miljøstandarder og forbedre arbejdstagerrettighederne, og der har været fortolkninger lagt frem af de forskellige ordførere og senest af ministeren, som jeg opfatter som et fremskridt, således at det er tilkendegivet i fortolkningen af dette forslag til vedtagelse, at det skal være muligt at forbedre den nationale lovgivning.

Tilbage står så til gengæld det problem, at ministeren tilsyneladende ikke ønsker at rejse krav om ændring af tvistbilæggesystemet. Ministeren mener åbenbart, og det er her, vandene skiller mellem flertallet og Enhedslisten, ministeren mener åbenbart, at man kan leve med det tvistbilæggesystem, som ligger i det nuværende aftaleudkast.

Efter vores opfattelse vil de regler om tvistbilægelse, som foreligger, give de multinationale selskaber alt for stor indflydelse på kommende sager mellem staterne og de multinationale selskaber, og de kan betyde, at selv om man skulle få vedtaget forbedrede bestemmelser om miljø og arbejdstagerrettigheder, vil den konkrete fortolkning og udlægning af disse bestemmelser komme til at foregå i et tvistbilæggesystem, hvor det alligevel bliver de multinationale selskaber, som har fat i den lange ende.

Derfor må vi sige, at man med den vedtagelse, som et stort flertal nu om lidt vil stemme for, er nået et skridt videre i formuleringen af en dansk forhandlingsposition, når det gælder, at der skal være mulighed for bedre nationale bestemmelser. Men der er altså stadig væk så store mangler ved den danske forhandlingsposition, at vi i Enhedslisten ikke finder, at flertallets forslag til vedtagelse endnu hviler på et forsvareligt grundlag.

Vi vil så arbejde videre på at prøve på at få yderligere forbedringer igennem, og så er det jo muligt, vi på et tidspunkt, inden forhandlingerne er afsluttet, vil kunne mødes. Men jeg må meddele, at vi vil undlade at stemme til det forslag til vedtagelse, som flertallet har fremsat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 12 af Claus Larsen-Jensen (S), Jens Hald Madsen (V), Frank Dahlgaard (KF), Jørn Jespersen (SF), Peter Duetoft (CD), Jørgen Estrup (RV) og Jann Sjursen (KRF) (se foran) vedtoges med 91 stemmer (S, V, KF, SF, CD, RV, FP og KRF); 8 (DF og EL) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag til vedtagelse nr. V 11 af Keld Albrechtsen (EL).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 11:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af konventionen om forbud mod brug, oplagring, produktion og overførsel af personelminer samt om deres destruktion.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 1/4 98).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lotte Bundsgaard (S):

Det beslutningsforslag, vi her skal behandle, er en fortsættelse af de holdninger, som blev beskrevet i 1980-konventionens protokol 2, hvis formål var at forbyde og begrænse brugen af personelminer. Denne konvention går skridtet videre end protokollen og forbyder såvel brug som oplagring, produktion og overførsel af personelminerne.

Det er indlysende rigtigt at give sin tilslutning til det her beslutningsforslag. Personelminer er et amoralsk og civilfjendsk våben i krig. Alt for mange civile har mistet livet, færigheden eller lemmer, efter at de har trådt på en personelmine. Især børn er en udsat gruppe. Personlig sikkerhed er en menneskeret, og det er vores pligt at gøre, hvad vi kan for at overholde denne ret.

Personelminer er i dag primært et fattigdomsvåben, der bruges i den fattige del af verden. Mennesker, der bor i f.eks. Angola, Mocambique, Cambodja eller det tidligere Jugoslavien, lever under en betydelig risiko for at blive ofre for personelminerne. Den situation kendte vi selv for 50 år siden, hvor det kostede danske, tyske og allierede soldater og civile livet at rydde op efter de tyske miner i det danske landskab.

Da vi sidst behandlede begrænsningen af personelminerne ved ændringen af protokol 2 til 1980-konventionen, fremførte den daværende socialdemokratiske ordfører, at det ikke var nok kun at have et forbud mod minerne. Vi ønskede også et totalforbud mod produktionen af personelminerne. Vi ved jo godt, at bliver minerne produceret, bliver de også solgt videre. Det er derfor positivt, at denne konvention også omfatter et forbud mod produktionen af personelminerne.

Vi skal ratificere denne konvention, men vi skal også fortsætte arbejdet for at fjerne personelminerne de steder, hvor de stadig findes. Danmark skal derfor blive ved med at sætte ressourcer af til at hjælpe med minerydning i andre lande. Det skal vi overveje, når vi sætter penge af til miljø- og katastroferammen. Det skal vi overveje, når vi debatterer, hvor mange penge vi skal bruge til ulandsbistand.

Det er positivt, at 121 lande har tilsluttet sig konventionen. Det er dog dybt beklageligt, at der er flere lande, heriblandt USA, Finland, Kina, Indien, Pakistan og Rusland, der ikke har villet tilslutte sig konventionen om et totalforbud. Man kan spørge sig selv om hvorfor.

Danmark skal fortsat arbejde i alle internationale fora for, at landene stopper produktionen og brugen af personelminerne. Vi vil derfor gøre de lande, som ikke vil ratificere konventionen, meget opmærksom på vores holdning til personelminerne. Der er lang vej, inden personelminerne er væk fra verdenskortet, men ratifikationen af den her konvention er bestemt et skridt i den rigtige retning.